

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Philosophia pars II - Cod. Ettenheim-Münster 261

[S.l.], [18. Jahrh.]

Caput 2dum

[urn:nbn:de:bsz:31-129036](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-129036)

49.

Capit 2dum.

De ente seu rebus
Metaphisicis.

Intelligimus per ens quicquid est aut
Concipitur; Examinauimus hoc Capite entis
Naturam, unitatem, distinctionem, rela-
tionem.

Articulus imus.

De entis Natura.

Immo ens s. vel actuale est, et reuera
diffit, vel potentiale seu possibile.
Ens possibile est illud quod potest differe aut
non differe.

Possibilitas duplex distinguitur, alia
intrinsicca alia extrinsicca.

Quærimus imo. quid sit ^{possibilitas} intrinsicca,
~~que sunt illius~~ ^{ad.} quid, ^{possibilitas} extrinsicca.
¶ De Possibilitate
intrinsicca.

Asertio ima.

Possibilitas intrinsicca seu essentia
metaphisica, est attributorum in ente
qualibet conseruatio.

Q. Possibilitas ensis intrinseca, est prior ratio. Cur possit concipi; essentia metaphisica est primum constitutum, et quo omnes proprietates fluunt; atque attributorum consentio est prior ratio. Cur ens possit concipi, est etiam primum constitutum ens.

R. m. Si queritur prior ratio. Cur v. g. homo possit concipi, Resp. quia essentia attributa ad animal rationale inter se non repugnant. Si queratur quod sit hominis primum constitutum et quo ejus omnes proprietates fluunt. R. animal rationale. ergo attributorum consentio est prior ratio. Cur ens possit concipi, est quoque primum constitutum; ergo possibilitas intrinseca seu essentia metaphisica est attributorum in quodlibet ente consentio.

Apertio 2da.

Essentiae rerum metaphisicae sunt immutabiles.

Q. Nec minui nec augeri possunt, ergo sunt immutabiles.

R. a. in partem omnium sit essentia metaphisica hominis nempe animal rationale; atque hoc nec minui nec augeri potest non primum; si enim tollas vel animal rationale, homo repugnat; non solum; si enim aliquid addas quod essentiale sit v. g. lapidem iterum homo repugnat; ergo

essentia metaphisica nec minui nec augeri
possunt, ergo sunt immutabiles.

52.

Ob. Si Essentia metaphisica possent mutari,
Circulus v.g. manens Circulus posset fieri quadratus,
atque per omnipotentiam Dei hoc fieri
non potest, ergo essentiae rerum non
possunt mutari.

Solutio.

De Possibilitate extrinseca.

Apertio.

Possibilitas extrinseca est illius
producibilitas.

Demonstratio. ideo Ens vocatur extrinsece possibile,
quia potest ex nihilo produci et essen-
tia donari, atque hoc proprie est produci-
bilitas, ergo possibilitas extrinseca est pro-
ducibilitas.

Collationum. Quamvis res possibilee necesse dican-
tur et eterno, sintque immutabiles atque inde-
pendentes à divina omnipotentia, illarum
tamen producibilitas Deum omnipotentem
connotat, quo sublato cessaret illam possibilitas
extrinseca.

objicunt

Solvuntur objectiones

Essentia metaphisica à Deo dependet;
ergo non sunt immutabiles.

Na. Essentia metaphisica omnem Dei vol-
untatem precedunt, ergo à voluntate Dei non
dependent.

in fine. Essentia rerum metaphisica sunt ipso-
res possibilee, atque res possibilee à Deo dependent.

ergo Existentia metaphysica à Deo dependet.

Nm. si res possibilis à Deo dependerent, res forent possibilis, quia vellel Deus; atqui hoc falsum est, nam triangulum vero non est ideo possibile quia vult Deus, sed quia illius proprietates inter se non repugnant

in se. Nulla res Deo non existente foret possibilis, ergo possibilitas à Deo dependet.

Da nulla res Deo non existente foret possibilis extrinsecè e. intrinsecè n.

Possibilitas intrinseca est attributorum Consistentia; atqui hoc Consistentia subsisteret, quamvis nullus res supponeretur Deus, hoc Consistentia est independens à natura Divina nec voluntatem Dei nec eius omnipotentiam connotat.

Possibilitas extrinseca quidem connotat omnipotentiam divinam, nam nisi adfuit causa infinita quæ possit res à nihilo producere res nulla produci possit; ergo rerum producibilitas est ad omnipotentiam divinam ergo Deo non existente res nulla foret extrinsecè possibilis.

Articulus adus.

De unitate entis.

Omne ens certas habet proprietates quæ transcendentes vocantur, quia omnibus rebus conveniunt, et omnes rerum Categorias transcendunt.

sunt autem illa proprietates: esse rem, esse ens,
esse bonum, esse aliquid, esse verum, esse
unum, hinc res, ens, aliquid, bonitas,
veritas, unitas de omni re possibili
possunt proderi.

Veritas hoc transcendentalis est proprietatum
consentis; bonitas hoc transcendentalis est
sui actitudo ut sibi quod est, unitas quid
sibi hic fusius examinabimus.

Unitas in genere est ratio formalis per
res sicatur, una; et unum est illud quod
in se indivisum in plura sibi equalia
dividi nequit. Sic res singularis quolibet
v.g. Bet in plures alios Bet dividi nequit;

Unitas alia logica est, alia physica, alia
moralis, unitas logica est illa, qua plura
representantur ut unum, v.o. genus et species.
unitas physica quadruplex est: similitudinis
est que inter duo similia, si duo ova
perfecte similia dicuntur quid unum.
unitas compositionis est plurium conjunctio
qualis est una species lionorum, alio unitas
numerica qua res quolibet plures alias
dividi nequit, v.lo. unitas identitatis qua
est inter ea, qua sunt unum et idem,
ut homo et animal rationale.

unitas moralis est alia affectiva,
qualis est inter amicos; alia finalis
qua plures v.g. milites in unum exercitum
ordinantur.

Oriuntur hinc duae quaestiones, ima - utrum
 unitas metaphisica ab Ente distinguitur,
 rda utrum quodlibet Ens existens sit unum
 seu an solum in statu phisico aut in rerum
 natura aliquod Ens universale.

Aperitio ima.

Unitas ab Ente non distinguitur

Ens quodlibet per existentiam suam est
 unum; atqui Existentia Entis ab Ente non
 distinguitur, ergo unitas ab Ente non distinguitur.
P. M. Si Ens non per existentiam esset unum,
 ergo fieret unum per aliquid sibi accedens;
 atqui sic unum fieri nequit, ergo est unum
 per Existentiam.

P. m. illud accedens vel foret aliquid vel nihil
 neutrum sibi potest; non primum alias
 illud aliquid non esset Ens quod resonat,
 non rduum alias nihil daret proprietatem;
 ergo ens non potest fieri unum per
 aliquid accedens, ergo est unum per se,
 ergo unitas ab Ente non distinguitur,
 idem dicatur de ceteris proprietatibus trans-
 ferendabilibus.

Quidquid existit per se unum et singulare est,
seu ut alii loquuntur: non datur a parte
rei, id est in rerum statu physico ens
comune et universale.

Probatur I. Tale ens esset natura in multis indivi-
duis una, atqui haec a parte rei repugnat qd C

p.m. Quot individua existunt, tot naturae
existere debent, ergo non datur natura in multis
una.

p.a. Quodlibet individuum propria gaudet natura,
ergo quot individua existunt, tot existunt
naturae.

p.a. Quodlibet individuum per essentiam suam est unum
et singulare, qd propria gaudet natura, quis enim v.g.
ausit dicere naturam petri et Pauli esse numero eandem.

Probatur II. Quidquid existit individuum est et sin-
gulare, atqui individuum et singulare opponitur universali;
qd quidquid existit non potest esse universale.

p.cll. existentia est principium individuationis et singu-
laritatis, qd quidquid existit individuum et singulare est.

Collarium primum. Ergo sola idea objective spectata possunt
esse universales.

Probatur. Universale est quod multis inesse potest et de

illis predicari; atqui solo ideo obiectivè spectata
 lo possunt multis in epe et de illis predicari et
 Gm. ideo rationalis e.g. Continetur in ideo
homo et in ideo angelus; ab. rationale
 potest predicari de homine et angelo; ergo
 ideo possunt multis in epe et de illis predicari,
 ergo sunt universales obiectivè seu quoad re.
 presentationem spectata; ideo enim Subjectivè
 seu quoad Entitatem spectata sunt actus et
 modificationes animi, et in hoc sensu sunt
 singulares, nec una in altera Continetur, nec
 una potest de altera predicari.

Comparium. 2dum. Sola anima nostra format
 universalia, abstrahendo proprietates generales
 ab individualibus, sic anima nostra videns
 sed ratiocinari et sentire, videns Paulum
 ratiocinari et sentire, utrumq. concipit
 eodem actum qui est ideo homo abstrahendo
 à propriis factibus sed et Ray differentialibus.
 mens plurimorum Philosophorum et Theologorum
 eoque infanie procepit, ut Contererint
 res ita abstractas esse et mentem
 abstrahendo velut spiritali armatam gladio
 rem ipsam in diversas suas proprietates
 dissecare; inde nati sunt illa ridicula,
 virtualitates Thomisticae, et formalitates
 Scotisticae de quibus mox agemus.

Proclarium 2dum genus et species sunt ideo uni-
 versales, et in rerum statu positivo non et
 in sunt. sic dicimus, animal est genus, homo est
 species, sed animal precise ut animal,

58.
homo preciso ad homo non differunt nisi in mente
cogitante.

Solvuntur objectiones.

Obijcies imo. Nemine Constante omnibus homini-
bus inest eadem natura, & ergo datur universale
a parte rei.

Na. Existunt innumera individua a se plane
distincta et diversa, et nullibi natura in
omnibus est una eademq.

inff. imo. Natura Divina existit una in tribus
Personis, ergo universale existit a parte rei.

Resp. imo. Glosyphorum non est tractare eo,
que rationis lumine assequi non possunt;
atque tale est mysterium Trinitatis et c.

Q. ad NC. ut natura Divina possit univer-
sali sui, scilicet eadem cum sui multiplicatione
pluribus personibus inesse. Ita ut sui possit.

Pater est Deus; Filius est Deus, et idem numero
Deus; Spiritus Sanctus est Deus, et idem numero
Deus, ergo sunt tres Dei, atque non licet
ita concludere, ergo:

inff. adan. Si repugnat existere naturam
universalem etiam non possit concipi.

sc. arg. oia

N. M. Mens nostra potest res sub speciebus
suis generalibus considerare, non attendendo

58

ad proprietates differentiales, quamvis haec sunt inseparabiles à primis, ergo licet anima nostra res ul generales consideret non sequitur illas in se univocales esse, et sic posse esse. modo quidem nostra potest concipere hominem sine ulla proprietate individuali, sed concipere non potest hominem sine proprietate individuali esse, quia hoc repugnat.

Articulus tertius.

De
Distinctione Entis.

Distinctio est negatio identitatis, quod non eadem vocantur distincta.

Distinctio alia realis est, quod nemine cogitatione existit in re ipsa, alia mentalis seu rationis seu metaphysica, quod fit per solam mentem.

Distinctio realis potest esse inter substantiam et substantiam, sic Petrus distinguitur a Paulo. potest quoque esse inter substantiam et eius modificationem sic digitus distinguitur a sua curvatura.

Distinctio rationis illa est quam sola mens facit, cum aliquid tamen fundamento Theologi vocabant hanc distinctionem rationis rationato; si ratio sine ullo fundamento format distinctionem, dicitur distinctio rationis rationantis.

Conceptus nostri inadequati vocantur *Deo pro-*
cificus, quas antiqui nominabant gradus metaphysicos, quia per illas tanquam totidem gradus ascenditur ad plenam cognitionem essentia metaphysico rerum.

Supra oritur questio ima an ideis præcisi- 59
vis respondeant in re ipsa diverse partes
ut patabant Schol. qui ideo realitate vocaban-
tur, ead. an illis respondeant diverse propie-
tes quam scolista formalitales et hominis
virtualitales vocabant.

ut ab hac questione omnes videri suffici-
ere nunc referentur, inquiratur tantum
quæ ratione ideæ præcise in nobis oriuntur;
tum enim facile patet quid in re ipsa
arguantur in his.

Aperitio.

ideæ præcise in nobis oriuntur quia
intellectus noster limitatus est, quia nullius
rei ideam intuitivam habemus, quia diverse
effectus ab eadem re videmus elici.

B. nat. ideæ præcise sunt plures conceptus
inæquales qui rem eandem pluribus sub
respectibus exhibent, atqui nisi intellectus
noster esset limitatus, tales conceptus inæ-
quales non haberet.

B. m. Nisi intellectus esset limitatus haberet
ideam rei comprehensivam rei, ergo non
haberet plures conceptus inæquales.

B. c. ideæ comprehensiva rem sub omni
respectu et totaliter exhibet, ergo si intellectus
haberet ideam comprehensivam, non haberet
conceptus inæquales.

¶ Obiectio si haberemus ideam intuitivam rem ergo
simplicem videremus prout est, ergo cum
nulla res à se ipsa profundatur, nullius
rei ideam præcisivam haberemus. patet
cum res simplex nullas habeat partes
semper tota videretur, si illam intuitivam
consideremus; ergo cum ideam intuitivam
nullam habemus, non possumus rem aliter
quam relatè ad suos effectus et quidem
præcisivè cognoscere.

Obiectio versetur coram aliquod obiectum
quodcumque plane incognitum illud
percutiamus baculo, si signum doloris
aut sensus prodit illico in nobis oritur
idea præcisiva animalis, alterius et animæ
et si signa rationis prodit illico in nobis
oritur idea præcisiva rationalis, atqui
hæc duo idea præcisiva animalis et ratio
nale non oriuntur in nobis quia
videmus elici ~~inter~~ ^{alios} effectus diversos, ergo
ideo præcisivo ideo oriuntur, quia vi-
demus diversos elici ab eadem re effectus.

Obiectio

Corollarium. Ergo ideo præcisivo in rebus
ipsis nullam arguunt distinctionem
realem. nullas virtualitates nullas for-
malitates. Solvuntur objectiones.

Obiectio imo Proprietates quas ideo præcisivo
exhibent plures sunt et a se separari possunt
ergo sunt in re ipsa distinctæ.

69
67
Va. plures sunt ad separari populi in
statu metaphisico, in statu phisico negate.

Proprietates sunt partes essentia metaphisica
ergo aliud sunt nihil quam varii Conceptus
sive proprietates animo sicut intellectus
et voluntas; intellectus est anima prout
intelligere potens; voluntas est eadem anima
prout velle potens, jam vero Considerare
animam prout velle potentem, est illum
Considerare aliter ac intelligere potentem
ergo alius est Conceptus intellectus, alius
Conceptus voluntas, ergo haec duo proprietates
in statu metaphisico distinctae sunt
et separabiles, in statu autem phisico
eadem est anima, eadem vis, eadem res,
quo potens est intelligere est velle,
ergo in statu phisico, intellectus et volun-
tas non sunt duo proprietates, sed una
res, ergo proprietates quae ideo phisice
exhibentur nec plures sunt in statu phisico
nec separabiles.

in summo in infantibus et amentibus adest
animam non adest rationale, ergo separa-
bilia sunt.

Non Secundo autem eadem anima dum iisdem
facultatibus inest infanti quam admirabimur
in homine adulto, anima illa infans
a primo actu est sentire, et ratiocinari
potens, verum vi legis naturae dependet
a Corpore in suis operationibus, Corpus

Q autem infantis Venellum impressiones quidem
à Corporibus et binis recipere potest
quibus impressionibus ad Cerebrum usque
propagatis aneta est qualitas sensibilis
unde illius anima sentire potest, propter
quod anima vocatur, aff. Corpusculum
illud nimis molle est, quam ut spiritus
animales in Cerebro fluentes vestigia
relinquant a quorum firmitate ratio cinia
dependet, ergo anima illa defectu
actitudinis proprii Corporis nondum
edit ratio cinia licet vim ratio cinandi
ex natura habeat, idem dicendum est
de anima delirantium quorum vitiosa
sunt organa.

insp. reb Anima per sensationes equivale
bellis et per ratio cinationes equivale
angelis, ergo in anima animal et rationa
le sunt 2 duo partes.

Na. in statu phisico anima tota differet
et a brutis et ab angelis nec est quicquam
in anima quod illi cum brutis et cum
angelis sit commune, fateor quidem in statu
metaphisico animam convenire cum brutis
quatenus est sensitiva; convenire cum
angelis quatenus rationalis; etenim quia
videmus brutum et pot vulnere colere et
animam hominis et vulnere colere,
utrumque concipimus eadem idea animal;
et quia animam hominis audimus ratio
cinari et aliunde novimus angelos quoque

ratiocinari hoc et illam concipimus una idea
rationalis ergo in statu metaphisico aut
in mente cogitante animal homini et bruto
rationale homini et angelo conveniunt.

in § 3to Anima hominis est animal rationale
atque animal ut genus homini, et bruto con-
venit, rationale tanquam differentiam homi-
nem a bruto, distinguit, ergo in statu
phisico haec sua propriae partes sunt distinguuntur.

In § 4to genus et differentiam esse in
statu phisico. genus est idea representans
partem essentialiorem, differentia
est idea representans proprietates rei peculiare,
atque nemo dixit ideas esse in statu phisico,
ergo genus et differentia non sunt in statu
phisico.

in § 5to animalitas et rationalitas sunt
partes alicujus totius, atque una pars non
est altera ergo animal et rationale vera
distinguntur.

§ 6to sunt partes totius metaphisice, C.
Philisice n. totum metaphisicum est idea
quae omnes rei proprietates representat
ut homo, haec totum habet suas partes, quae
vocantur ideae partiales, et quarum qualibet
unam alteramve proprietatem exhibet, haec
idea quemadmodum existunt in statu meta-
phisico, ita quoque in solo statu metaphisico
distinguntur, nec representatio unius debet
confundi cum representatione alterius.

animæ enim representat hominem aliter
^{illam representat}
 ac rationale.

implo. Diversæ idæ representant res diversas
 ergo in re de qua plures habemus idæ
 debent esse plures res aut partes.

Na. idæ diverse possunt quidem res diversas
 representare, sic idæ homo aliam rem
 significat quam idæ planta, quia quilibet
 ex idæis ut adequata et totalis spectari debet
 Cum neutra alterius sit partialis. verum licet
 diverse possunt rem eandem diverso tamen
 modo representare, sic idæ intellectus
 representat animam, idæ voluntas eandem
 animam representat, ergo diverse idæ
 possunt rem eandem rem representare.
 intellectus animam representat prout
 intelligere potentem; voluntas animam
 representat prout velle potentem; ergo
 hæc due idæ eandem rem diversimode
 representant, unde consequitur idæarum
 diversitatem nasci non tantum ex diversi-
 tate rerum, sed præsertim ex diversitate
 modi quo res representantur.

implo Diversis idæis diversa respondent objecta
 atque diversa objecta sunt res diverse,
 ergo diverse idæ necessario res diversas
 representant.

DM sic respondent diversa objecta intrinsicæ
 extrinsecæ aut phisicæ MM

Dm. Diversa objecta philosophica sunt res diversa 65.
C. Diversa objecta metaphisica sunt res diversa
Nm. et C. Superius est idearum objectum aliud
intrinsicum menti inexistens ab idea seu
representatione indistinctum aliud extrin-
secum et a mente independentis, imo est
proprie dictum objectum, ideo nec possunt
duae ideae idem habere objectum intrinsicum,
alias foret eadem representatio,
quod repugnat cum non dentur ideo
synonyma nec equivoca. hoc sensu
ideis diversis nec spatio objecta diversa
respondent, si ideo intellectus respon-
det anima per cogitationem, ut intelli-
gere potens representata; ideo voluntas
respondet anima per cogitationem et velle
potens representata; jam vero anima
representata ut potens intelligere non
est anima representata ut potens velle
ergo ideis diversis intellectus scilicet et
voluntas respondent objecta diversa
sed metaphisica, non philosophica. eadem
enim anima est quae per ideam intellectus
et quae per ideam voluntatis representatur
obicitur ideo. ideis propriis respondent diversa
et plures proprietates, quae diversimode
definiuntur, ergo in re ipsa arguunt
aliquam distinctionem.

Da. respondent diversa et plures proprietates
in statu metaphisico C. in statu philosophico
N.

66.

proprietas, quas de rebus concipimus sunt
quidem distinctae et plures in mente
cogitante in ipsa re autem identificantur
in se. Diverse definitiones arguunt
certe diversas proprietates atque in re
anima nostra diverse sunt definitiones
ergo plures et distinctae proprietates.

Im. arguunt plures in statu metaphi-
sico C. in statu physico N.

Im. diverse definitiones abstractivae, C.
intuitivae N.

Definitio in genere est resolutio ideae
totalis in suas partiales genericam et
differentialem, quoniam obiectum idearum
metaphysicum est, quicquid definitione
exponitur ad statum metaphysicum spectat
diverse igitur definitiones arguere diversas
proprietas possunt sed tantum in statu
metaphysico. proterea cum idea nostra
omnes abstractivae sint non intuitivae
poterit res simplex ve anima diversimodo
de concipi relate ad suos obj. affectus
ergo diverse exponi definitionibus pariter
abstractivis. Si animam definimus in
aequato est facultas intelligendi, est facultas
volendi, est facultas sentiendi, est facultas
ratiocinandi.

67.
in 2do Definitio animalis Convenit soli
animati, et Definitio rationalis soli et
rationali, ergo animal et rationale diffin-
guuntur.

Ob. si intelligatur de statu metaphisico,
qui alius enim Conceptus ^{animati} est alius Conceptus
rationalis.

in 3^{io} animal et rationale suscipiunt
praedicta ^{Contradictoria} ergo sunt sua proprietates
reliter distincta.

Da in statu metaphisico C. in statu
phisico N.

in statu metaphisico possum dicere animal
est in homine est facultas sentiendi
~~animal in homine non est~~, rationale in
homine non est facultas sentiendi, ergo
in statu metaphisico de animali et ratio-
nali licet affirmare et negare idem,
ergo suscipiunt praedicta Contradictoria.

in statu autem phisico non suscipiunt
nam in statu phisico animal et rationale
idem sunt et illud quod vocatur facultas
sentiendi est idem ac illud quod dicitur
facultas est ratiocinandi, ergo falsum
est, rationale non est facultas sentiendi.

in 4to ergo in statu phisico vera est
hae propositio i. principium sentiendi
est principium ratiocinandi. ridicu C. et

Nm. nihil verius est illa propositio
 inf. glo Ergo etiam valebit haec propositio:
 anima prout sentiens est anima prout
 ratiocinans; abs. C.

Nm. vobis illa prout iam indicat mentis
 abstractionem anima enim prout sentiens
 est conceptus animus relate ad sensationes
 et anima prout ratiocinans est conceptus
 animus relate ad ratiocinia, iam vero
 hi duo conceptus sunt distincti et in statu
 metaphisico, ergo uno non sunt synonymi.

inf. saltem nemine cogitante, Deo inf. sunt
 plures perfectiones, ergo datur in se sim-
 plici distinctio realis inter proprietates rei,

Na. in Deo est unica est simplicissima
 res et perfectio, quo innumeris alia equivale
 et motis innumeris a nobis concipi potest.

inf. glo. iustitia opponitur misericordia
 ergo in statu phisico non possunt esse idem.

Na. perfectio perfectioni non opponitur
 effectus quidem diversi sunt sed principium
 idem, eadem enim res aut vis quo potest
 miseretur quoque, ergo iustitia et miseri-
 cordia sunt unum et idem.

inf. glo. effectus diversi etiam diversa
 principia, ergo iustitia et misericordia sunt
 idem.

Na idem sol indurat lutum et liquefacit
terram, idem rex punit ~~celeritate~~ et rebelles;
remuneratur bonos et fideles; idem homo
seculus admittit et opus bonum peragit,
ergo diversi effectus non arguunt Inversa
principia.

in sup quo Relatio quam causa dicit ad
unum effectum non est relatio, quam dicit
ad alium effectum, ergo saltem diversi effectus
arguunt in statu physico varias relationes.

in sup a. illas relationes epe in statu physico.
relatio enim animo ad sensationes vel ad
ratiocinia non est aliquid animo inherens
sed est actus quo cogitans animam, e qua
cogitat, Considerat relate ad sensationes
et sibi format ideam animalis, vel illam
Considerat relate ad ratiocinia, et sibi
format ideam rationalis.

in sup imo iuxta has reppositiones res in statu
physico non haberent illas proprietates
quas de illis concipimus, falsum C. ergo et a

in sup m. res in statu physico habent utique
illarum proprietates, quas de rebus concipimus,
sed illas non habent eo modo, quo illas concipimus.
Nos illas concipimus distinctas et numerosas,
ille autem rebus insunt indistincte et
identificate...

70.

inff Saltem si res huiusmodi relative
conciperemus ad suos effectus ideae praesens
non res sed rerum effectus representaret
et idea animal non animam sed sensationes
representaret. ¶

N.M. ideae praesens rem representant non
in se aut intuitiva, sed abstractiva et
relata ad effectus, quos ideam dicitur constare.
si idea animal representat animam, non
prout est in se, sed prout Capacem
sensationum producendarum; ergo non
sensationes representat haec idea, sed animam
illas producere valentem.

inff ultimo. si proprietates vo. intellectus et
voluntas in anima non sunt distinctae,
ergo anima illas concipiendo distinctas errat
et format sibi ideam objecto inaeformem,
impossibile ¶ ergo MA.

N.M. Erraret anima si iudicaret proprietates
quas illa cogitando distinguit in re ipsa
distinctas esse, illas autem distinctas con-
cipiendo non errat, quia Conceptus vo
animalitatis licet distinctus a Conceptu
rationalis, tamen est objecto suo intrinseco
conformis; objectum enim intrinsecum ideae
animalis est anima representata ut potens
sentire, atqui anima representata ut potens
sentire, non est anima representata ut

potens, ratiocinari, ergo licet Conceptus ^{aniqualis} rationalis, 71
sit distinctus a Conceptu rationali, tamen
est conformis objecto suo, ergo anima distincte
concipiendo, animal et rationale non errat.

Articulus 4us.
De relatione.

Relatio est actus quo mens unam
ideam refert ad alteram, relativitas est
motivum seu fundamentum Cur unam ideam
tamquam Subiectum referamus alteram tamquam
terminum. Si hoc relativitas est necesse
necessarius, relatio vocatur necessaria,
essentialis seu transcendentalis; talis est inter
magistrum qui docet et discipulum.

Si hoc relativitas tantum est Comparatio
relatio vocatur predicamentalis, talis relatio
est inter unam partem album et alteram
partem album, aut inter omnes res que
possunt comparari.

Ex his sequitur ad omnem relationem requiri
tria: nempe Subjectum, terminum ad quem
referatur, fundamentum aut rationem, propter
quam referatur. Si in relatione magister
et discipulum est prima que referatur, est
idea discipuli ad quam referatur, est actio
docendi propter quam referatur.

apertio ima.

Q. In statu phisico nulla data relatio.

P. Si in statu phisico esset relatio, illa
existeret extra mentem, atqui falsum est.

P. m. Relatio est actus qua mens unam ideam
ad alteram refert, atqui nec hic actus nec
idea subjecti aut termini sunt extra mentem,
ergo relatio consistit à parte rei.

apertio va.

fundamentum relationis debet consistere
à parte rei.

P. Mens non determinatur ad referendam
ideam subjecti ad ideam termini, nisi per
conventionem que est inter utramque, atqui
hoc conventio supponit aliquod fundamentum
in statu phisico, ergo fundamentum remota
relationis est in statu phisico. Si sola
actio docendi qua a parte rei, existit aut
existere supponitur, est fundamentum. Cum
unus concipiatur sub idea magistri, et
alter per ideam discipuli. conventio inter
ideam magistri et ideam discipuli
consistit in eo, quod idea magistri involvat
ideam actionis docendi, ergo motivum cum
mens ideam magistri refert ad ideam
discipuli est actio docendi, quam connobat
ideam magistri; atqui hoc actio existit
in statu phisico, aut supponitur existere

ergo fundamentum relationis saltem remotum
est aut supponitur in statu physico.

79

idem iudicium esse de omnibus quibuscumque
relationibus.

Solvuntur objectiones.

Obiicitur Nemine cogitante Creatura ad
Creatorem referantur, ergo ~~est~~ ^{est} relatio a parte rei.

Na. Est quidem in statu physico fundamentum
propter quod Creatura referantur ad Creatorem
illud que fundamentum est actio, qua ^{Deus} res
Creat et Conservat; minime autem Creaturis
inheret, proprietates quodam qua velut quodam
acta ad Creatorem referantur.

infimo. Omnis antiquitas relationem ut
proprietalem rebus inhaerentem admittit,
ergo relatio existit in statu physico.

Obiicitur quod ~~est~~ ^{est} omnis antiquitas horum
natura avacuo, infecta digni ex protrechne
admittit, ergo ~~existit~~ ^{existit} horum natura avacuo

Res. Si antiqui aliquid intellexerunt per
relationem quam fundamentum, relationes, sunt
omnes derelinquendi, nec illorum auctoritati
standum est. ratio enim et ad veritas in
rebus philosophicis omni ~~veritate~~ ^{authoritate} prevalet.

infimo dicitur a parte rei simili, ergo existit
relatio.

Da. Sicut ratio tua mens rem unam ad
alteram referat. Sicut in rebus quodam
proprietate que una ad alteram referatur nemine